

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 8108/2022
31.01.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Иване Рађеновић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Миле Ромчевић, адвокат из ..., против туженог Града Београда кога заступа Градско правобранилаштво Града Београда, ради исплате, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 3386/21 од 14.02.2022. године, у седници већа одржаној 31.01.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 3386/21 од 14.02.2022. године.

ОДБИЈА СЕ захтев туженог за накнаду трошкова одговора на ревизију.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 749/20 од 15.03.2021. године, ставом првим изреке, одбијен је приговор стварне ненадлежности тог суда. Ставом другим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиоца да се обавезе тужени Град Београд да тужиоцу на име новчане накнаде за одузето земљиште и то кућа број .. и пет помоћних зграда са дворштем и вртом на катастарској парцели број .. у улици ... површине 828,80м² зк. ул. број .. КО Београд 2 по старом премеру, односно парцела .. у целини и део катастарске парцеле .. по намени градско грађевинско земљиште на панчевачком путу, по култури - остало вештачки створено неплодно земљиште, јавна својина, са имаоцем права ¹/₁ Града Београда, ранијег власника ББ из ..., исплати износ од 51.950.456,21 динара са законском затезном каматом од 15.12.2018. године као дана пресуђења до исплате. Ставом трећим изреке, обавезан је тужилац да туженом на име трошкова поступка исплати износ од 621.000,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 3386/21 од 14.02.2022. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужиоца и потврђена првостепена пресуда у ставу другом и трећем изреке. Ставом другим изреке, одбачена је жалба тужиоца у односу на став први изреке првостепене пресуде. Ставом трећим изреке, одбијен је захтев туженог за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужилац је благовремено изјавио ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Тужени је поднео одговор на ревизију тужиоца, са захтевом за накнаду трошкова састава истог.

Врховни суд је испитао побијану одлуку, у смислу одредбе члана 408, у вези члана 403. став 3. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11... 18/20), па је нашао да ревизија није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни суд пази по службеној дужности. Ревизијско указивање да је учињена битна повреда одредаба поступка из члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП, није од значаја јер одредбом члана 407. ЗПП та повреда није прописана као ревизијски разлог. Нису основани ревизијски наводи туженог којима се указује да је другостепена одлука донета уз погрешну оцену изведених доказа у списима, чиме се указује на битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 1, а у вези са члановима 7., 8., 228. и 231. ЗПП, обзиром да је побијана одлука заснована је на чињеничном стању које је утврђено оценом доказа извршеном од стране првостепеног суда. Осим тога, оваквим ревизијским наводима суштински се оспорава правилност утврђеног чињеничног стања на којем су засноване нижестепене одлуке, што не представља дозвољени ревизијски разлог у смислу члана 407. став 2. Закона о парничном поступку.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је правни следбеник сада покојног ББ из ... који је био власник парцеле број .., куће број .. у ... са кућиштем, пет зграда, двориштем и вртом од 8 ари 28м² 80 цм, уписан у А листу ЗКУЛ број .. КО Београд 2. На основу закључка Среског суда за Град Београд ДН 11169/35 од 24.12.1935. године дозвољен је бестеретни отпис наведене парцеле број .. од земљишко књижног тела у А листу бр. .. и упис те парцеле у А лист новог ЗКУЛ .. исте катастарске општине и укњижба права власништва на том земљишту у корист ББ. На основу решења Секретаријата за финансије НО Општине Палилула 16252/1 од 01.09.1959. године земљиште које се налази на кат. парцели .. укњижено је као друштвена својина са правом коришћења Дирекције за изградњу мостова. НО Општина Палилула донела је решење број 03-4936/2 од 27.12.1960. године којим се преноси право коришћења на непокретностима у друштвеној својини, међу којима се налази и непокретност уписана у ЗКУЛ .. кп. број .. КОБ2 власништво ББ на Дирекцију за изградњу мостова НО Град Београд у Београду, а у ставу другом тог решења предвиђено је да ће се о накнади за пренето право коришћења који је дужан да плати корисник, донети посебно решење. Решењем Одељења за финансије НО Општине Палилула у Београду од 12.03.1962. године, (правноснажно 26.04.1962. године) за национализовано градско неизграђено земљиште ранијим сопственицима одређена је и дата накнада, између осталог и ББ из ... правном претходнику тужиоца, за уступљено национализовано грађевинско неизграђено земљиште кат. парцеле број .. у улици ..., уписана у ЗКУЛ .. КОБ2 површине 828,80м² у укупном износу од 165.750,00 динара и то 15.760,00 динара одједном у готовом новцу, а 150.000,00 динара у обвезницама и то једна обвезница од 100.000,00 динара и једна од 50.000,00 апоена за време од 50 година у једнаким годишњим оброцима од 2.000,00 динара почев од 01.01.1959. године, с тим

да ће се исплата извршити до 15 јула сваке године. У образложењу тог решења је наведено да је грађевинско неизграђено земљиште национализовано и постало друштвена својина даном ступања на снагу Закона о национализацији најамних зграда и грађевинског земљишта по решењу Секретаријата за финансије НО Палилула у Београду од 18.04.1959. године, да је Дирекција за изградњу мостова НО Града Београда одређена за корисника тих парцела ради својих потреба по решењу НО Палилула у Београду од 27.12.1960. године пошто је уведена у посед предметних парцела, а да је одредбама члана 7, 46. и 47. наведеног закона предвиђено да се накнада ранијим сопственицима за национализовано градско неизграђено земљиште има дати по том закону.

Решењем Градске општине Палилула Одељење за имовинскоправне послове од 09.02.2012. године, у поступку административног преноса права коришћења на катастарским парцелама, пренето је право коришћења, између осталих и на спорној парцели број .. према старом премеру, која одговара кат.парцелама новог премера бр. .. и дела парцеле бр. .. уписане у лист непокретности .. КО Палилула, дотадашњег корисника Градске општине Палилула и Мостопроекта а.д. Београд (правног следбеника Дирекције за изградњу мостова), у корист Града Београда, а за потребе Дирекције за грађевинско земљиште и изградњу Београда. Овај пренос је извршен у циљу изградње грађевинске парцеле П2 - денivelисане раскрснице Панчевачки мост и грађевинске парцеле ЗЕ4 - заштитно зеленило у Булевару Деспота Стефана у складу са Планом детаљне регулације простора између улица Деспота Стефана, Митрополита Петра, Драгослава Срејовића и Мије Ковачевића („Службени лист Града Београда“ бр.34/09). Решењем РГЗ СКН од 08.06.2012. године дозвољен је у листу непокретности бр. .. КО Палилула упис права јавне својине у корист Града Београда са уделом $\frac{1}{1}$ између осталог и на непокретностима кп. број .. и .. . Закључком Агенције за реституцију од 22.12.2014. године одбачен је (као неуредан) захтев тужиоца за враћање (за обештећење) одузете имовине - градског грађевинског земљишта куће број .. и пет помоћних зграда са двориштем и вртом на кат. парцели број .. у улици ... у површини од 8 ари 28,80м² бившег власника сада покојног ББ. Тржишна вредност за градско грађевинско земљиште на кат. парцели .. и .. КО Палилула укупне површине 828,80м² у Булевару Деспота Стефана износи 435.120 евра, односно 525 евра по једном метру квадратном, што на дан вештачења 23.08.2017. године износи укупно 51.950.456,21 динара. Оставинским решењем од 10.11.1966. године тужилац је оглашен за тестаменталног наследника пок.ББ на целокупној његовој имовини, а спорна парцела .. у улици ... у површини од 828.80м² није била предмет заоставштине.

На основу утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су применом одредбе члана 34, 46. и 47. Закона о национализацији најамних зграда и грађевинског земљишта („Службени лист ФНРЈ“ број 52/58, 3/59, 24/59, 24/61 и 1/63) одредбе члана 47. Закона о експропријацији („Службени лист ФНРЈ“ број 12/57), члана 14. Закона о изменама и допунама Закона о експропријацији („Службени лист СФРЈ“ број 5/68) и члана 72. Закона о експропријацији („Службени гласник Републике Србије“ број 53/95 ... 55/13) оценили да се у конкретном случају не ради о фактичкој експропријацији пошто је правном претходнику тужиоца спорна непокретност одузета - национализована на основу одлуке надлежног органа решењем НО Општине Палилула од 27.12.1960. године којим је на Дирекцију за изградњу мостова пренето право коришћења на непокретностима у друштвеној својини и то кат. парцела .. КОБ2 (бивше) власништво ББ. Правноснажним решењем Одељења за финансије НО

Палилула у Београду од 12.03.1962. године одређена је накнада правном претходнику тужиоца за уступљено национализовано градско неизграђено земљиште тј. за кат. парцелу .. у улици ... у површини од 828.80м² у укупном износу од 165.750,00 динара на основу наведених законских одредаба и одредбе члана 52. и 55. Уредбе о поступку за спровођење национализације намени и изградњи грађевинског земљишта, члана 1, 3. и 6. Уредбе о средствима и начину исплате накнаде за национализоване зграде и грађевинског земљишта, члана 1. тачка 8. Упутства за примену Уредбе о национализацији најамних зграда и грађевинског земљишта и члана 1. тачка б Одлуке Народног Одбора Града Београда о накнади за експроприсано земљиште. Правни претходник тужиоца имао је право да у року од 30 дана да поднесе захтев Среском суду да у ванпарничном поступку утврди висину накнаде, а на решењу је констатовано да је исто постало правноснажно на дан 26.04.1962. године, након чега је имало снагу извршног наслова, како је у изреци и констатовано у погледу уписа промена у јавним књигама, али и у односу на исплате накнаде правном претходнику тужиоца према тачки 2. Упутства за примену Уредбе о исплати накнаде за национализоване најамне зграде и грађевинска земљишта. Имајући у виду да је применом члана 70. Закона о експропријацији, којим је прописано да се права на непокретности у државној и друштвеној својини могу решењем општинске управе одузети или ограничити и пренети на другог носиоца права на непокретностима у друштвеној или државној својини ако то захтева јавни интерес (административни пренос), донето решење о преносу права коришћења од 09.02.2012. године и да је то право на спорним парцелама са Мостопроекта а.д. Београд, пренето на овде туженог Града Београда путем административног преноса, јер то захтева јавни интерес тј. изградња саобраћајнице у граду, закључили су да тужилац неосновано потражује исплату предметног новчаног потраживања по основу фактичке експропријације, због чега је одбијен тужбени захтев.

По оцени Врховног суда, неосновано се наводима ревизије оспорава правилна примена материјалног права.

Чланом 34. Закона о национализацији најамних зграда и грађевинског земљишта („Службени лист ФНРЈ“, бр. 52/58, 3/59, 24/59), сматрају се грађевинским земљиштима и национализују се сва изграђена и неизграђена земљишта, која се налазе у ужим грађевинским рејонима градова и насеља градског карактера, а која се места сматрају градовима и насељима градског карактера, одређује републичко извршно веће. Ужи грађевински реон одређује на предлог општинског народног одбора, срески народни одбор посебном одлуком донетом на седницама оба већа. Одлуку о ужем грађевинском реону потврђује републичко извршно веће. Ужи грађевински реон може обухватити само оно подручје које је већ урбанистички изграђено и које ће према планираној стамбеној и комуналној изградњи бити изграђено у догледном времену.

Према члану 38. истог закона грађевинско неизграђено земљиште које је национализовано остаје у поседу ранијег сопственика све док га он на основу решења Општинског народног одбора не преда у посед општини или другом лицу, ради изградње зграде или другог објекта и ради извођења других радова. Чланом 39. истог закона прописано је да ранији сопственик национализованог грађевинског неизграђеног земљишта има право то земљиште заједно са трајним засадима на њему, све док је у његовом поседу, бесплатно користи или за то време другоме да на

коришћење уз накнаду или без накнаде, сагласно важећим прописима о закупу пољопривредног земљишта.

Чланом 41. истог закона прописано је да грађанин или правно лице коме општински народни одбор да на коришћење национализовано грађевинско неизграђено земљиште ради подизања зграде или другог објекта, дужан је платити за то коришћење најмање онолико колико се плаћа ранијем сопственику на име накнаде за национализовано земљиште. Општински народни одбор на седницама оба већа може одлучити да корисници земљишта не дају накнаду из претходног става, али је у том случају дужан ту накнаду платити сам општински народни одбор из буџетских средстава општине. Чланом 46. став 1. истог закона предвиђено је да се за национализовано грађевинско неизграђено земљиште ранијем сопственику даје накнада која се одређује по тарифи по којој се одређује накнада за експроприсано грађевинско земљиште (члан 47. Закона о експропријацији), а ставом 2. да се накнада по претходном ставу исплаћује за време од 50 година, у једнаким годишњим оброцима, почев од првог дана по истеку месеца у коме је ранији сопственик предао земљиште у посед општини или другом кориснику (члан 38).

У конкретном случају, НО Општине Палилула донео је решење број 03-4936/2 од 27.12.1960. године којим је пренето право коришћења на непокретностима у друштвеној својини Дирекцији за изградњу мостова НО града Београда у Београду, међу којима се налази и непокретност уписана у ЗКУЛ .. кп. број .. КОБ2 власништво ББ, те да ће се о накнади за пренето право коришћења који је дужан да плати корисник донети посебно решење и укинато је привремено решење НОО Палилула од 12.05.1959. године којим је одређена Дирекцији за изградњу мостова за орган управљања на наведеним непокретностим. То решење засновано је на Одлуци о одређивању ужег грађевинског реона на ужем подручју града Београда бр. 762/59 од 20.03.1959. године коју је накнадно потврдило Извршно веће Народне скупштине Србије својим решењем бр.445/1 од 3.07.1959. године, а у смислу члана 34. Закона о национализацији најамних зграда и грађевинског земљишта („Службени лист ФНРЈ“, бр. 52/58). Осим тога, одлучујући о захтеву сада пок.ББ, НО Среза Београд, Савет за урбанизам донео је решење бр.6019 од 15.06.1056. године којим није одобрена локација за подизање индивидуалне стамбене зграде на парцели бр. .. КОБ-2 Карабурма, јер је наведена парцела по Генералном урбанистичком плану предвиђена за подизање јавних објеката у зеленилу.

Према правноснажном решењу о одређивању накнаде за уступљено национализовано градско неизграђено земљиште од 12.03.1962. године, кат. парцела број .. у улици ... уписана у ЗКУЛ бр. .. КО Београд 2 у површини од 828,80 м2 (сада спорне парцеле кп. број .. и део кп. број .. КО Палилула) изузета је из имовине правног претходника тужиоца у поступку национализације и одређена му је за ту непокретност правична накнада у укупном износу од 165.760,00 динара.

Имајући у виду изнето, Врховни суд налази да су нижестепени судови правилном применом и тумачењем одредаба Закона о национализацији најамних зграда и грађевинског земљишта, закључили да се национализација врши по самом закону, те да је ранији сопственик спорне катастарске парцеле (правни претходник тужиоца) престао бити власник истих ступањем на снагу наведеног закона, Одлуке о

одређивању ужег грађевинског реона на ужем подручју града Београда и доношењем решења о национализацији.

Промена сопственика на национализованој непокретности, као и правни однос између претходног власника и новог корисника, у свим појединостима регулисан је наведеним Законом, као и Уредбом о поступку за спровођење национализације најамних зграда и грађевинског земљишта („Службени лист ФНРЈ“ број 4/59), којима је одређен поступак национализације, који је подразумевао доношење решења о утврђивању предмета национализације као основа за спровођење укњижбе друштвене својине на тој непокретности, као и основа и мерила за исплату накнаде за национализовану непокретност, као у конкретном случају решењем од 27.12.1060 и решењем од 12.03.1962. године.

Применом члана 70. Закона о експропријацији на истом земљишту је извршен административни пренос, али не са тужиоцевог оца као власника, већ са укњиженог корисника „Мостопроејкта“ а.д. Београд, као правног следбеника ранијег корисника национализоване непокретности Дирекције за изградњу мостова НО Града Београда, на овде туженог, а за потребе наведене Дирекције за грађевинско земљиште и изградњу Београда због утврђења јавног интереса, ради изградње саобраћајнице у граду.

Стога, насупрот наводима ревизије, правилно нижестепени судови налазе да је у конкретном случају у питању национализација парцеле раније у власништву правног претходника тужиоца, а не њена фактичка експропријација у односу на њега, због чега нема основа за примену правила којима се одређује накнада за експроприсану непокретност по члану 42. Закона о експропријацији, јер се ради о различитим основама стицања друштвене (државне) својине.

С обзиром на то да правном претходнику тужиоца, непокретност није одузета по основу раније важећег Закона о експропријацији, нити је извршена фактичка експропријација (без решења), већ је земљиште постало друштвена својина по основу акта о национализацији, то се у парничном поступку не може остварити право на накнаду тржишне вредности одузетог земљишта. Наиме, Законом о враћању одузете имовине и обештећењу ("Службени гласник РС", бр. 72/2011, 108/2013, 142/2014, 88/2015 - УС, 95/2018, 153/2020) у члану 2. таксативно су наведени прописи применом којих је одузета имовина, чији се повраћај може остварити по одредбама тог закона, међу којима је у тачки 34. и Закон о национализацији најамних зграда и грађевинског земљишта („Службени лист ФНРЈ”бр.52/58), а чланом 3. тачка 3. истог закона под „актом о подржављењу” подразумева се правни акт који је имао непосредно дејство, као што је пресуда, одлука, решење и други правни акт државног, односно другог надлежног органа, којим је извршено подржављење имовине, из којих разлога се неосновано оспорава да је био донет акт о национализацији.

Наведеним законом уређени су услови, начин и поступак враћања одузете имовине и обештећења за одузету имовину, која је на територији Републике Србије применом прописа о аграрној реформи, национализацији, секвестрацији, као и других прописа, на основу аката о подржављењу, после 9. марта 1945. године одузета од физичких и одређених правних лица и пренесена у општенародну, државну, друштвену или задружну својину. С обзиром да је тим законом прописан начин остварења

повређеног субјективног права (обештећења – остварује се у управном поступку), који поступак по захтеву за враћање имовине води Агенција за реституцију, због чега се накнада тражена као за експроприсано земљиште у парничном поступку не може признати.

Из наведених разлога, Врховни суд је одлучио као у ставу првом изреке на основу члана 414. став 1. ЗПП.

Применом члана 165. става 1. у вези члана 154. ЗПП, Врховни суд је одбио захтев туженог за накнаду трошкова одговора на ревизију, јер то нису трошкови потребни за вођење ове парнице, па је из изнетих разлога одлучено као у ставу другом изреке.

Председник већа - судија
Звездана Лутовац, с.р.

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић